

BLOG BROJ: 40

AKTUELNA VANJSKA POLITIKA
II GODINA IZDANJA

**NA DANAŠNJEM MENUJU:
ČEVAPI DIPLOMATIJA**

AUTOR: AMER KURTOVIĆ
Juli 2022.

Program: Aktuelna vanjska politika

Aktuelna vanjska politika je platforma namijenjena mladim aktivistima/kinjama za izradu i objavu kratkih online članaka u različitim formatima (analiza, blog, policy brief i sl.) o aktuelnim temama iz sfere vanjske politike usmjerene ka ili vođene od strane BiH. Platforma je prostor gdje mladi mogu da kreiraju sopstveni sadržaj, razvijaju svoju ekspertizu i dobiju prostor u javnosti.

Više informacija na: www.fes.ba i www.vpi.ba

Impressum

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | ured u BiH
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink
Tel.: +387 33 722 010
Fax: +387 33 613 505
e-mail: fes@fes.ba
www.fes.ba
DTP: Adisa Ošijan
Naslovnica: Korišteni dizajn ilustracije od Starline - Freepik.com
Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba. Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

U partnerstvu sa:
Vanjskopolitička inicijativa BH

KURTOVIĆ, AMER
Aktuelna vanjska politika: "Na današnjem meniju: Čevapi diplomatija" / Amer Kurtović - Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2022. - 3 str. A4 format

Na današnjem meniju: Čevapi diplomatija

Autor: Amer Kurtović

Poznata „[sedmica koja je promijenila svijet](#)“ desila se 1972. godine i predstavlja posjetu tadašnjeg američkog predsjednika Richarda Nixona Narodnoj republici Kini. Ovo je bila prva takva posjeta između dotadašnjih neprijatelja, koji su čak direktno ratovali ranih 1950-ih godina na Korejskom poluostrvu, označivši tako početak neformalnog kinesko-američkog savezništva protiv Sovjeta.

No, fokus ovog bloga neće biti formalna i neformalna prijateljstva, već jedan jako značajan dio posjete koji može dovesti do istih te ujedno doprinijeti brendiranju države. Naime, kao i sa svim službenim posjetama stranim državama prije i poslije čuvene sedmice, neizbježan dio protokola jeste svečana večera. U prethodno navedenom primjeru su kineski domaćini iznijeli širok asortiman svojih najboljih i najupečatljivijih tradicionalnih jela (i pića) američkim gostima. Budući da je Kina do tada bila daleko od američkih očiju, intriga domaće javnosti o tim jelima bila je [visoka](#). Čak je i [New York Times objavio recepte](#) desetine egzotičnih kineskih jela kako bi Amerikanci u svojim kućama mogli napraviti ista ta jela i okusiti ih, a restorani su replicirali [gala večeru](#). Pedeset godina kasnije kineska hrana je [jedna od najpopularnijih kuhinja](#) među Amerikancima. Imajući to na umu, u tekstu će se predstaviti uloga hrane u diplomatiji, tzv. kulinarska diplomatija, te potencijal iste za sprijateljjenje stranih i bosanskohercegovačkih zvaničnika, promociju lokalnih vrijednosti i pomoć pri realizaciji vanjskopolitičkih ciljeva.

Hrana u službi protokola i diplomatije

Hrana se inače smatra sastavnim dijelom kulture jednog naroda, koji se inače tumači kao podudaran sa državom u kojoj živi. Drugim riječima: jedna od glavnih odlika države je i jelo, kao što je himna, jezik i zastava.

Prema tome, veliki dio država imaju svoja nacionalna jela – poput dolme u Azerbejdžanu, šopske salate u Bugarskoj, gulaša u Mađarskoj, niharija u Pakistanu i tom jum u Tajlandu. Neke zemlje, poput Francuske, određuju [službenim aktom](#) svoje nacionalno jelo, dok pojedina jela, poput tortilje od krompira u Španiji, se prosto smatraju nacionalnim jelom zbog asocijacije tog jela i njegovih sastojaka na određenu državu. Vremenom se čitav niz jela iz jedne države počinje homogeno nazivati po istoj, poput indijske hrane, japanske hrane, kineske hrane te talijanske hrane. Iako je taj fenomen dugo vremena bio prisutan skoro isključivo u SAD-u, restorani koji služe nacionalnu hranu se otvaraju i u drugim državama, uključujući i Bosnu i Hercegovinu (BiH).

Osim toga, u BiH su u velikoj mjeri prisutni restorani koji služe tradiciionalna jela, odnosno jela koja mi smatramo nacionalnim i nazivamo „našim.“ No, ona to često nisu – npr. balkava je grčko jelo, razane vrste dolmi su osmansko jelo, gulaš je mađarsko i tako dalje. Našim autohotnim jelima se mogu smatrati bosanski lonac, koje je jedinstven našem području zbog specifičnosti mješavine mesa, povrća i začina, te tufahija koja se historijski pravi kod nas, iako ne sa sastojcima koji su nužno jedinstveni našem području svijeta. Uz to, unutar Bosne i Hercegovini postoji jaka konkurencija između gradova o najboljoj vrsti čevapa – banjalučki, travnički i sarajevski. A na prostoru Balkana također postoje i šaljivi sukobi između država kad se govori o piti – da li je burek sa sirom ili je sirnica. Pošalice koje su nastale na osnovu ovih takmičenja – poput svraćanje na travničke čevape uz fakultetsku diplomu iz Travnika ili skandiranje „burek sa sirom“ na fudbalskoj [utakmici BiH i Crne gore](#) – potvrđuju privrženost stanovništva tim jelima.

Privrženost stanovništva određenom jelu zapravo je ključni preduslov uzdizanja određenog jela na status nacionalnog jela; no, većina balkanskih zemalja, uključujući BiH, nema formalno nacionalno jelo. Nažalost, niti jedno jelo ne koristi u svrhe kao druge zemlje, naročito diplomatske i protokolarnе.

Donedavne posjete stranih zvaničnika nisu obilježene medijski popraćenim službenim večerama čiji sastavni dio je neko od naših tradicionalnih jela. Dosadašnji službeni prijemi sa gastro ponudom, makar u BiH, su bili vrlo oskudni u ponudi tradicionalne hrane koja bi se mogle smatrati nacionalnom.

Hrana i diplomatija „kod nas“

No, ipak postoje iznimke gore navedenom. Gradonačelnica Sarajeva Benjamina Karić i predsjednik Srbije Aleksandar Vučić su nedavno ugostili predsjednika Evropskog vijeća Charlesa Michela na ćevapima - [gradonačelnica u jednoj od sarajevskih ćevabdžinici](#), [a predsjednik u svom domu sa vanjskim kaminom](#), te na taj način prekinuli tradiciju nuđena internacionalnih jela stranim zvaničnicima i delegacijama. Iako je percepcija među domaćim građanstvom većinski negativna, vođena idejom da su ćevapi jeftin obrok (iako više nisu ni to) za „obične ljude,“ simbolična poruka – bliskosti – koja je poslata značajna je i za evropske i za domaće zvaničnike. Mimo pokazivanje prisnosti i implicitne podrške određenoj političkoj opciji koju Karić i Vučić predstavljaju te sposobnosti da učinkovito djeluje u regionu svojim kolegama i Evropskom vijeću i Evropskoj komisiji, stručnoj javnosti ovaj događaj dokazuje da ipak ima nade da se bh. diplomatija transformiše, bude učinkovitija i postane korisna u realizaciji zadatih vanjskopoličkih ciljeva.

Ovaj čin gostoprimstva predstavlja presedan koji zvaničnici mogu i trebaju iskoristiti kao primjer dobre prakse da stvore lični odnos sa stranim zvaničnicima, obogate protokolarni dio službene posjete na visokom ili najvišem nivou, ukažu na domaće specifičnost sadržane u hrani te olakšaju sebi pregovaranje, budući da je najlakše do srca doći putem stomaka. Na našim izabranim zvaničnicima je da nastave i počnu koristiti reprezentaciju na takve večere, a ne na smještaj u aerodromskim loungevima. Iako je potencijalna ekonomska korist od takve vrste djelovanja zanemjeriva, ono što nije zanemjerivo jeste kulturna dobit.

Mnogi međunarodni dogovori su usaglašeni preko službene večere, od onih oko okruglog stola Evropskog vijeća pa do iftara koji se pretvore u sehere u arapskom svijetu. Nakon – ili čak prije – službenog dijela posjete, burek, ćevapi i teletina pod sačem ili janjetina sa ražnja – kao neki od specijaliteta našeg područja – mogu se iskoristiti kao pokretači raznih dogovora sa stranim zvaničnicima, od pristupanja Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i smanjenju trgovinskih barijera pa do pitanja oko izručenja i dobivanje podrške u suočavanju sa krijumčarenjem ljudi i droga.

Dodatne prilike za bh. kulinarsku diplomatiju

Mimo mogućnosti rješavanja spornih bilateralnih i multilateralnih pitanja, također postoji mogućnost uspostavljanja prave kulinarske diplomatije, koja bi nužno uključivala i našu dijasporu te bi morala djelovati sinergijski sa drugim diplomatskim inicijativama, naročito onim iz oblasti javne diplomatije koja ima za cilj utjecati na ljude u drugim državama. Pored kampanje „12 Dana mira“ i literarnog takmičenja, Ministarstvo vanjskih poslova i bh. ambasade širom svijeta mogu sa malim troškom organizovati kampanju promocije domaćih bh. prehrambenih proizvoda sa nizom tradicionalnih jela. Naša mnogobrojna dijaspora može imati posebnu ulogu u tim naporima, budući da su dobro upoznati s domaćom kuhinjom te također dobro integrisani u ta društva. Mimo javnih institucija, u ovakvim naporima može i treba imati ulogu privatni sektor koji se bavi prehrambenom djelatnošću - u nedostatku djelovanja javnih institucija, firme mogu samostalno djelovati na inostranim tržištima i promovisati svoje proizvode kao krajnji korisnici takvih napora.